

نویسنده: محمدحسن سوایدی (M.H.Sweidan)

منبع و تاریخ نشر: کریدل «2023-04-25» [75] شمار مقاله

برگردان: پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل».

روابط تاریخی آمریکا و عربستان نمی تواند به عقب بازگردد

The historic US-Saudi relationship cannot bounce back

واردات نفت عربستان از آمریکا به پایین ترین حد خود رسیده است، خرید نفت عربستان سعودی از سوی چین به رشد خود ادامه می دهد و منافع انرژی روسیه و عربستان به طور کامل به هم نزدیک شده اند. اگر «همه چیز در مورد اقتصاد» باشد، ممکن است روابط عربستان و ایالات متحده هرگز بهبود نیابد.

عکاسی کریدل

متحدان ما در خلیج فارس دیگر به توافقی که چند دهه پیش منعقد شده بود احترام نمی گذارند، حتی با وجود اینکه ما هنوز یک حضور نظامی فیزیکی بزرگ در خلیج فارس داریم، بیش از هر زمان دیگری، و به کشورهای حاشیه خلیج فارس در مورد نقض حقوق بشر مجوز می دهیم. اغلب متحدان ما در خاورمیانه در تضاد با منافع امنیتی ما عمل می کنند.»

رئیس کمیته فرعی خاور نزدیک، جنوب آسیا، آسیای مرکزی و مبارزه با تروریسم کمیته روابط خارجی در سنای ایالات متحده، سناتور کریس مورفی، ژوئیه 2022.

جنگ در اوکراین و تشدید رقابت قدرت های بزرگ بر با زارهای جهانی سایه افکنده و باعث ایجاد تغییراتی شگفت انگیز در سیاست های خارجی کشورها شده است. پادشاهی عربستان سعودی از جمله این کشورهاست و روابط این کشور با آمریکا در حال حاضر دوران بسیار حساسی را پشت سر می گذارد. امروز، ریاض به دنبال رابطه مشروط تری با واشنگتن است، رابطه ای که منافع عربستان سعودی را با کشورهای غیر غربی در نظر بگیرد.

دلایل زیادی وجود دارد که پادشاهی «سعودی» در حال اتخاذ سیاست خارجی عمل گرایانه تری است یکی از عوامل کلیدی، روابط انرژی است، به ویژه که ریاض به دنبال حفظ و رشد منافع متقابل خود با دیگر قدرت های بزرگ مانند **چین** و **روسیه** است.

تولد دلار نفتی

"شوگ نیکسون" در سال 1971 نشانگر تغییر در سیاست اقتصادی ایالات متحده بود که به دنبال اولویت دادن به رشد اقتصادی و ثبات خود بر دیگر ایالت ها بود. این منجر به پایان قرارداد **برتون وودز** و تبدیل دلار آمریکا به طلا شد. واشنگتن در عوض به ایجا دیک سیستم جدید پرداخت که در آن دلار آمریکا به کالایی با تقاضای جهانی متصل می شد تا موقعیت خود را به عنوان **ارز** ذخیره غالب جهان حفظ کند.

در سال 1974، قرارداد دلار نفتی منعقد شد که در آن عربستان سعودی موافقت کرد در ازای کمک های نظامی، امنیتی و توسعه اقتصادی ایالات متحده، نفت را منحصراً به دلار آمریکا بفروشد. این قرارداد عملاً ارزش دلار آمریکا را به تقاضای جهانی نفت گره زد و تداوم تسلط آن را به عنوان **ارز** ذخیره اصلی جهان تضمین کرد.

وابستگی آمریکا به نفت عربستان

پس از توافق نفتی، صادرات نفت عربستان به ایالات متحده افزایش یافت و امنیت عربستان سعودی را برای واشنگتن حیاتی تر کرد. تا سال 1991، ایالات متحده «1.7» میلیون بشکه در روز نفت عربستان را وارد کرد که نسبت به (438000) بشکه در روز در سال 1974 افزایش شدیدی داشت.

این رقم «29.5» درصد از کل واردات نفت ایالات متحده در سال (1991) و 26.4 درصد از کل صادرات نفت عربستان را تشکیل می داد - که بیشتر برای واشنگتن بر اهمیت حفظ امنیت و ثبات عربستان سعودی تأکید می کند. اما وابستگی سرسام آور به واردات نفت خارجی - و عربستان - همچنین باعث ایجاد ضربه سیاسی در ایالات متحده شد که برنامه هایی را برای کاهش واردات و افزایش تولید نفت داخلی آغاز کرد.

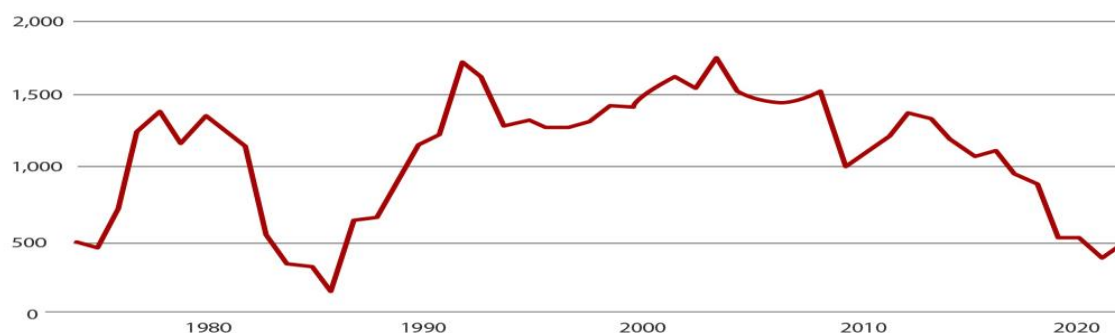
عوامل متعددی از جمله تأثیر منفی احتمالی هرگونه شوک در بازار انرژی – مانند کاهش صادرات نفت **ایران** پس از **انقلاب اسلامی 1979** – بر اقتصاد ایالات متحده، تأثیر بالقوه اختلافات ژئوپلیتیکی بر صادرات نفت غرب آسیا و پیشرفت های تکنولوژیکی که باعث افزایش تولید نفت در ایالات متحده شد .

در طول دهه های بعد، واشنگتن توانست واردات نفت خود از عربستان سعودی را با موفقیت کاهش دهد: در سال 2020، ایالات متحده تنها 356000 بشکه در روز نفت عربستان را وارد کرد که تنها 6 درصد از کل واردات نفت آمریکا و 4.8 درصد از کل صادرات نفت عربستان را به خود اختصاص داد . .

The Cradle

Crude Oil Imports from Saudi Arabia to US

Thousand Barrels per day

Source: U.S Energy Information Administration (EIA)

www.thecradle.co

@thecradlemedia

تغییر پویایی بازار نفت

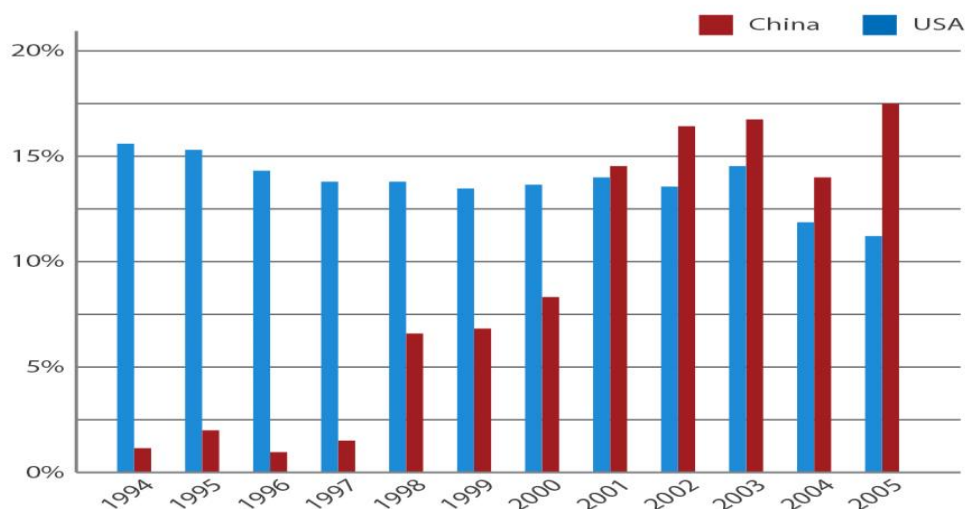
در این روند، عربستان سعودی ارزش خود را به عنوان بازاری برای آمریکایی ها از دست داد و ایالات متحده دیگر به عربستان سعودی به عنوان منبع مهم نفت وابسته نیست . علاوه بر این، افزایش قابل توجه ایالات متحده در تولید نفت شیل یک رقیب جدید بزرگ در بازار انرژی ایجاد کرد که باعث نگرانی **ریاض** در مورد کاهش نفوذ این کشور به عنوان یک تامین کننده استراتژیک نفت برای جهان شد .

عربستان سعودی برای تنوع بخشیدن به گزینه های صادرات نفت خود، شروع به چرخش به سمت شرق به سمت چین، بزرگترین واردکننده نفت جهان کرد . طی دو دهه گذشته، عربستان سعودی به تدریج به منبع اصلی نفت **چین** تبدیل شده است و واردات نفت **چین** از عربستان سعودی بین سال های

1994 تا 2005 با افزایش 16.3 درصدی، به 1.75 میلیون بشکه در روز در سال 2022 رسیده است.

The Cradle

Oil imports to China and US from Saudi Arabia (%)

www.thecradle.co

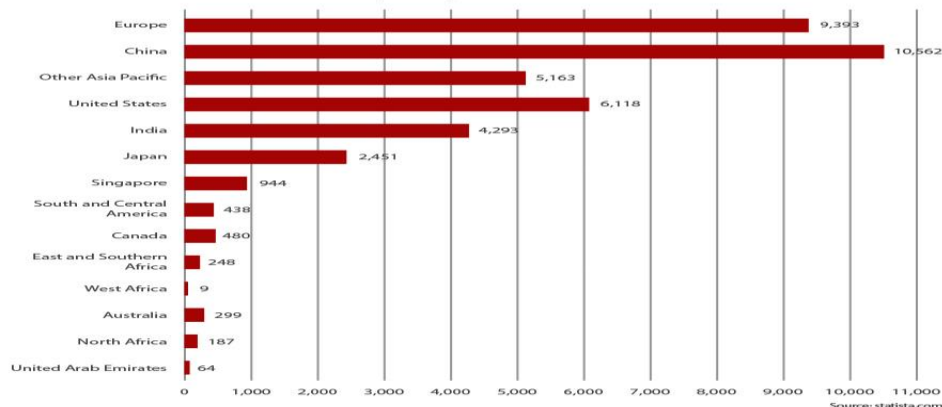
@thecradlemedia

تقویت روابط اقتصادی و دیپلماتیک با پکن برای ریاض که 70 درصد درآمدهای صادراتی خود را از نفت تامین می کند، به یک ضرورت تبدیل شده است. همین امر در مورد چین نیز صدق می کند، یک قدرت جهانی که فعالانه به دنبال تنوع بخشیدن به منابع نفتی خود برای جلوگیری از اتکا به یک واحد است.

The Cradle

Top oil importing countries in 2021

Thousand barrels per day

www.thecradle.co

@thecradlemedia

در سال های اخیر، روسیه نیز به عنوان شریک صنعت اسانس برای سعودی ها ظاهر شده است. ایجاد **اوپک پلاس** پاسخی به کاهش قیمت نفت خام بود که تا حدی به دلیل افزایش قابل توجه تولید نفت شیل آمریکا از سال 2011 به وجود آمد.

روسیه و عربستان سعودی بزرگترین صادرکنندگان نفت در جهان هستند و همکاری آنها برای کنترل قیمت ها از طریق هماهنگ کردن مقادیر نفت پمپ شده به بازارها حیاتی است. این امر منجر به گسترش **اوپک** در سال 2016 - که تحت کنترل عربستان سعودی است - و تأسیس **اوپک پلاس** برای شامل روسیه بود.

همکاری (اوپک پلاس) پس از بهای و قیمت گذاشتن جنگ.

پس از پیامدهای منفی قیمت جنگ در سال 2020 بین تولیدکنندگان کلیدی نفت، ریاض و مسکو اهمیت همکاری برای حفظ منافع انرژی خود را تشخیص دادند.

در ماه مارس همان سال، **اوپک پلاس** در **وین** برای رسیدگی به کاهش تقاضای نفت ناشی از همهگیری کووید-19 تشکیل جلسه داد. در این نشست، عربستان سعودی، بزرگترین تولیدکننده این سازمان، کاهش تولید را برای تثبیت قیمت ها در سطح معقول و بالاتر پیشنهاد کرد، در حالی که روسیه، بزرگترین تولیدکننده غیراوپک در اوپک پلاس، با کاهش تولید مخالفت کرد و برای افزایش تولید نفت خود حرکت کرد.

در واکنش به اقدام مسکو، سعودی ها تولید خود را افزایش دادند و کاهش غیرمنتظره قیمت نفت را از 6 تا 8 دلار در هر بشکه برای واردکنندگان در اروپا، آسیا و ایالات متحده اعلام کردند. این اعلام باعث کاهش شدید قیمت نفت شد، به طوری که نفت خام برنت 30 درصد سقوط کرد - که بزرگترین کاهش از زمان جنگ خلیج فارس در سال 1991 بود - در حالی که شاخص WTI 20 درصد کاهش یافت.

در 9 مارس، بازارهای سهام جهانی ضررهای قابل توجهی را تجربه کردند و روبل روسیه در برابر دلار آمریکا 7 درصد کاهش یافت و به پایین ترین سطح خود در چهار سال گذشته رسید.

جنگ و منازعه بر سر قیمت نفت تقریباً یک ماه طول کشید تا اینکه اعضای **اوپک پلاس** در اوریل به توافق جدیدی دست یافتند که شامل کاهش تاریخی تولید نفت به میزان 10 میلیون بشکه در روز بود. این تجربه آغاز همکاری بی وقفه انرژی بین مسکو و ریاض بود.

عربستان سعودی: اولویت دادن به منافع خود

از زمان آغاز جنگ اوکراین در ماه فبروری 2022، ایالات متحده متحدان خود را برای تبعیت از تحریم های غرب علیه روسیه تحت فشار قرار داده است. واشنگتن به دنبال متقاعد کردن **ریاض** رهبر اوپک برای افزایش تولید نفت برای جلوگیری از افزایش قیمت ناشی از درگیری بوده است، اما تاکنون سعودی ها این خواسته ها را رد کرده اند.

این منجر به تشدید تنش های آمریکا و عربستان شد که باعث شد **جو بایدن**، رئیس جمهور آمریکا در جولای 2022 به جده سفر کند تا **محمد بن سلمان**، ولیعهد عربستان را متقاعد کند تا سطح تولید نفت را افزایش دهد.

علاوه بر این، تلاش‌های غرب برای تعیین سقف قیمت نفت روسیه تنها باعث نگرانی عربستان سعودی شد، زیرا در را به روی مشتریان برای تحمیل قیمت نفت بر فروشندگان باز می‌کرد. با وجود تلاش‌های تهاجمی برای تضعیف بخش انرژی روسیه، اتحاد غربی آمریکا و اروپا نتوانسته است این کار را انجام دهد و در واقع منجر به افزایش صادرات انرژی روسیه به اروپا، چین و هند در سال گذشته شد.

تعدادی از کشورها، از جمله عربستان سعودی، با خرید نفت روسیه و صادرات مجدد آن به بازارهای نیازمند اروپا - یا استفاده از آن به صورت محلی برای افزایش درآمدهای صادراتی خود، به صادرات انرژی روسیه کمک کرده‌اند. از آنجایی که روسیه دومین صادرکننده بزرگ نفت در سراسر جهان است، در غیر این صورت انرژی این کشور از بازارها عواقب قابل توجهی به خصوص برای کشورهای صادرکننده نفت خواهد داشت.

جنگ در اوکراین نشان داد که **ریاض** آماده رویارویی با واشنگتن است، زمانی که احساس کند منافع انرژی اش در خطر است. امروز، ایالات متحده دیگر یک شریک انرژی برای عربستان سعودی نیست، بلکه یک رقیب است. در عوض، پکن و مسکو به شرکای ضروری برای ریاض تبدیل شده‌اند و منافع متقابل انرژی عامل اصلی پشت تلاش‌های MBS برای تنوع بخشیدن به گزینه‌های سیاست خارجی کشورش است.

آمریکا و عربستان سعودی: دیگر متحدان انرژی نیستند

از زمان آغاز دوران جنگ سرد، نفت ستون اصلی اقتصاد روسیه (و شوروی سابق) بوده است و همچنان نفت برای مدت طولانی از اولویت ایالات متحده بوده است که بتواند بر قیمت‌ها به عنوان ابزار فشاری علیه مسکو تأثیر بگذارد. از آنجایی که عربستان سعودی یک ابرقدرت نفتی محسوب می‌شود، همکاری واشنگتن با ریاض - علیرغم کاهش شدید واردات نفت عربستان سعودی - در مرکز استراتژی‌های اقتصادی ایالات متحده برای مقابله با روسیه قرار دارد.

به عنوان مثال، در اواسط دهه هشتاد، در جریان تهاجم شوروی به افغانستان، ایالات متحده از سعودی‌ها خواست تا بازارهای نفت را به منظور کاهش قیمت‌ها و تضعیف اتحاد جماهیر شوروی متکی به درآمدهای نفتی، سیل کنند. در سال 1986، قیمت نفت دو سوم کاهش یافت، از 30 دلار در هر بشکه به نزدیک به 10 دلار در هر بشکه، که در نهایت اقتصاد شوروی و دامنه ژئوپلیتیک آن را فلج کرد.

اما نگرش‌ها در طول 37 سال اخیر به شدت تغییر کرده است. عربستان سعودی اکنون به دلیل افزایش تولید نفت شیل واشنگتن و بی‌علاقگی به افزایش واردات نفت، آمریکا را به عنوان یک رقیب در بازار انرژی می‌بیند.

بین سال‌های 2010 تا 2021، تولید نفت شیل آمریکا از حدود 0.59 میلیون بشکه در روز به 9.06 میلیون بشکه در روز افزایش یافت. پاسخ ریاض به این توسعه ژئوآکونومیک جدید، افزایش تولید نفت در سال 2016، با هدف کاهش قیمت‌ها به منظور کاهش صنعت شیل آمریکا بود که با هزینه‌های بسیار بالاتری کار می‌کند.

سعودی‌ها در واقع از کاهش نقش به‌عنوان تامین‌کننده استراتژیک نفت جهانی، تا حد زیادی به دلیل افزایش تولید شیل آمریکا و خودکفایی انرژی، بیم دارند. این امر سعودی‌ها را وادار کرد تا با کاهش قیمت‌ها برای کاهش قیمت رقابتی با هزینه‌های تولید بالاتر - علیرغم آسیب‌های داخلی کوتاه مدت ناشی از افزایش تولید نفت عربستان، بار دیگر برتری نفت خود را اعمال کنند.

تا به امروز، عربستان سعودی همچنان به ایجاد مانع برای منافع انرژی ایالات متحده ادامه می‌دهد و در عوض با دشمنان اصلی واشنگتن - روسیه، چین، ایران - که منافع انرژی ریاض با آنها تلافی دارد، بیشترین نقطه مشترک را پیدا کرده است.

بر خلاف انتظارات از زمان آغاز جنگ اوکراین در فوریه 2022، تمام تلاش‌های ایالات متحده برای متقاعد کردن ریاض به سیل در بازارهای جهانی نفت شکست خورده است و روس‌ها توانسته‌اند هم صادرات و هم اقتصاد خود را حفظ کنند. برای تصمیم‌گیرندگان واشنگتن آشکارا روشن شده است که عربستان سعودی امروز عربستان سعودی سال 1985 نیست و مایل به تضعیف درآمدها و منافع انرژی خود به منظور خدمت به برنامه ژئوپلیتیک ایالات متحده است.

بحث‌ها در واشنگتن امروز نیز به امکان‌پذیری حفظ تعهد ایالات متحده به امنیت عربستان سعودی تبدیل شده است، به ویژه از آنجا که ریاض نه انرژی آمریکایی‌ها را تامین می‌کند و نه از دستورات سیاسی خود پیروی می‌کند.

برخی بر این باورند که نقش ایالات متحده در ایفای نقش به‌عنوان یک ضامن امنیت در خلیج فارس صرفاً در خدمت منافع پکن از طریق تامین امنیت منابع اصلی انرژی چین است. با این حال، برخی دیگر استدلال می‌کنند که خروج نظامی ایالات متحده از خلیج فارس خلاء ایجاد می‌کند که توسط پکن پر شده است، که به شدت به دنبال تضمین امنیت انرژی خود است.

با این حال، یک نکته واضح این است که منافع انرژی ایالات متحده و عربستان سعودی دیگر هم‌افزایی نیست و منافع ریاض بسیار نزدیکتر با منافع پکن و مسکو است. این یکی از عوامل کلیدی سیاست خارجی و تنوع اقتصادی عربستان سعودی امروز است.

آنچه باید دید این است که سعودی‌ها - که عمیقاً و از لحاظ تاریخی به منافع غرب وابسته هستند - تا چه اندازه مایل خواهند بود که هژمونی منطقه‌ای آمریکا را به چالش بکشند، زیرا اهداف آنها متفاوت است و ریاض با رقابتی واشنگتن هدف مشترک پیدا می‌کند.

----- **با تقدیم سلامها «2023-05-03»**